

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«СМІЛЯНСЬКИЙ ТЕХНОЛОГІЧНИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ХАРЧОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ»**

Методична розробка уроку

з дисципліни (предмету)

«Зарубіжна література»

(для всіх спеціальностей)

**ТЕМА: Ток –шоу «Це стосується кожного»
(за новелою Ф. Кафки «Перевтілення»)**

Тип заняття: урок – проект

Викладач: Чужинова Т.П.

Сміла 2022р.

План заняття

Навчальна дисципліна «Зарубіжна література»

Тема заняття: ток –шоу «Це стосується кожного» (за новелою Ф. Кафки «Перевтілення»)

Тип заняття: урок – проект

Мета заняття:

Сприяти формуванню світогляду студентів, їх моральної та громадянської позиції, гуманістичних почуттів: узагальнити уявлення про соціальну, філософську та емоційну сутність образу Грегора Замзи; шляхом дискусії простежити причину та наслідки трагедії головного героя; з'ясувати проблеми морального вибору і вчинків діючих осіб; шляхом діалогу довести, що «Перевтілення» - не фантастичний, а метафоричний твір; розвивати у студентів навички ведення дискусії, виховувати в них бажання висловлювати власну думку з приводу одвічних проблем людського буття.

Міжпредметні зв'язки

Предмети, які забезпечують вивчення даної навчальної дисципліни: «Всесвітня історія», «Громадянська освіта», «Українська література».

Предмети, які забезпечує навчальна дисципліна: «Культурологія», «Філософія», «Соціологія».

Забезпечення заняття: мультимедійний проектор (презентації, експрес-урок, таблиці, ілюстративні матеріали), роздатковий матеріал (тест-контроль).

Загально-методичні принципи: комунікативність, колективна взаємодія.

Форми роботи: репродуктивно – творчий, евристичний з елементами дискусії, асоціативні та психологічні вправи, інсценізація, презентація міні-проектів.

Методи роботи: міні-пректи («Я – літературний герой» (6), «Я - автор», «Я - ведучий», «Я – експерт-юрист», «Я – експерт-психолог», «Я – експерт-лікар», «Я – журналіст-фоторепортер»); «Мозковий штурм», «Шкала думок», «Психологічне спостереження», проблемно-пошуковий метод.

Література:

1. Ніколенко О. Зарубіжна література (рівень стандарту): підруч. для 11 кл. - К.: Грамота, 2019. – 192 с. : іл.

2. Зарубіжна література / За ред. О.М. Ніколенко. – К.: Академія, 1998. – 320 с. (Старшокласникам і абітурієнтам).

3. Штейнбук Ф.М. Вивчення зарубіжної літератури. 11 клас. – Харків: Веста: Вид-во «Ранок», 2003. – 256 с.

4. Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 кл.» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко

www.1000z.com.ua

Структура заняття

Структура заняття	Затрачений час
Вступна частина I. Організаційний момент (вітання, перевірка присутніх). II. Оголошення теми і мети, плану урока. III. Мотивація навчальної діяльності.	5 хв.
Основна частина. IV. Актуалізація опорних знань студентів Слово професійному журналісту, головному редактору журналу «Зарубіжна література» Дмитру Лебедю (Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 кл.» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко - www.1000z.com.ua - фрагмент). V. Проблемне завдання на урок.	10 хв.
VI. Реалізація плану і мети уроку. 1. Презентація учнівських проєктів з використанням технологій ситуативного моделювання (громадські слухання; розігрування ситуацій за ролями, симуляції або ситуаційні ігри). 2. Експертні висновки.	40 хв.
VII. Підведення підсумків уроку. Вирішення проблеми, поставленої на початку уроку. Висновки.	5 хв.
Заключна частина. VIII. Закріплення. Перегляд м/м презентації «Проблема «маленької людини» (Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 кл.» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко - www.1000z.com.ua).	5 хв.
IX. Оцінювання . Виставлення оцінок за міні-проєкти, презентації, активність. Домашнє завдання.	5хв.
X. Контроль засвоєння знань на уроці. Виконання індивідуальних завдань. Завершення заняття	20 хв.

Ток –шоу «Це стосується кожного» за новелою Ф. Кафки «Перевтілення»

Викладач. Добрий день! Вітаю вас в нашій студії на ток –шоу «Це стосується кожного».

Протягом тижня ви вивчали біографію та творчість Франса Кафки, підготували літературні проекти. Нас всіх настільки вразила творчість письменника та доля його героїв, що сьогодні ми вирішили з ними зустрітися в нашій студії.

Для початку я хочу надати слово професійному журналісту, головному редактору журналу «Зарубіжна література» Дмитру Лебедю (Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 кл.» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко - www.1000z.com.ua).

А тепер слово надаємо нашому ведучому.

Ведучий. Добрий день всім присутнім! Нас боляче вразила жахлива історія молодого працівника ткацької фабрики Грегора Замзи, який захворів на якусь дивну, досі невідому, я б сказав, фантастичну хворобу.

Слайд
№1

Прокинувшись одного ранку, він відчув себе велетенською комахою. З ним сталася страшна метаморфоза – він перетворився на монстра. Лікар, що його оглянув, нічим не зміг йому допомогти. Його близькі шоковані. Раптом з улюбленого брата і сина він став страшним тягарем, горем для своєї родини.

Як могло таке статися? Хто винен у цій жахливій події – він сам, оточення, суспільство чи щось інше? Завдання нашої передачі – поспробувати розібратися і зрозуміти. А в цьому нам допоможуть сьогодні фахівці. Представляю експертів:

Експерт-лікар -

Експерт-психолог -

Експерт-юрист -

Прошу Вас зайняти свої місця в нашій студії.

Отже, запрошуємо в студію винуватця цієї події – Грегора Замзу.

(Виходить Грегор Замза. Сідає.)

Слайд
№2

Ведучий. Добрий день! Я дуже Вам вдячний, що Ви знайшли в собі сили і завітали в нашу студію. Я бачу, наскільки Вам це важко. Розкажіть, як з Вами таке сталося? Що Ви відчули в ту мить?

Грегор Замза. Того ранку, як завжди, я прокинувся від неспокійного сну ще вдосвіта, щоб встигнути на потяг і їхати у відрядження у справах фірми. Але відчув, що я – це не я. Я лежав на твердій, схожій на панцир спині, коли трохи підвів голову, побачив свій дугастий, рудий, поділений на кільця живіт. Два ряди бридких лапок безпорадно метелялися перед моїми очима. Спочатку я думав, що це кошмарний сон. Закрив очі. Але й надалі я зрозумів – і це було жахливо! - що не можу встати, тіло моє залякло і не слухається мене. Уявляєте, який це був жах, коли я усвідомив, що перетворився на монстра – велетенську комаху!

Експерт-лікар. Чи відбувалося з Вами щось подібне раніше? Де Ви працювали?

Грегор Замза. Зі мною це вперше. Колись я виконував свій громадянський обов'язок перед суспільством – служив у армії, про що нагадує ця фотографія. Бачите, я у формі лейтенанта, поклавши руку на ефес шпаги, безтурботно

Слайд
№3

усміхаюся і вселяю повагу своєю виправкою та мундиром. Як давно це було...

Останні п'ять років мені довелося працювати комівояжером у фірмі.

Експерт-лікар. Що це за робота? Який ви вели спосіб життя?

Грегор Замза. Ця робота була дуже важкою. День у день дорога. Жахлива їзда, морока з пересадками, нерегулярна погана їжа, щораз нові, чужі, байдужі люди. Мені доводилося щодня вставати вдосвіта, щоб стрімголов бігти на станцію на ранній поїзд, який відходив о п'ятій ранку.

Експерт-лікар. Чи хворіли ви раніше?

Грегор Замза. За свою п'ятирічну службу я ні разу не хворів, і, навіть коли почував себе недобре, не жалівся, не прогулював, адже тоді довелося б звертатися до лікаря з лікарняної каси, який усіх людей вважав абсолютно здоровими, тільки ледачими. І, взагалі, за цих 5 років жодного разу не відпочивав і не брав відпустку.

Експерт-лікар. Зрозуміло. Отже, ви фізично виснажені. Звичайно, це сприяло розвитку хвороби.

Експерт-психолог. Скажіть, чи подобається вам ваша робота?

Грегор Замза. Ні. Я ненавидів її. Вона мені огидна. Мріяв покинути її і сказати шефові все, що я про нього думаю.

Слайд
№4

Експерт-психолог. Що ви можете сказати про вашого шефа?

Грегор Замза. Він говорить з людьми, сидячи на високій конторці, а підлегли повинні підходити впритул, бо шеф недочуває, і ловити погляд суворого начальника, дивлячись знизу вгору. Мені довелося служити у фірмі, де найменший промах викликав найтяжчі підозри, неначе службовці всі як один були негідниками. І хоча я весь свій час присвячував роботі, втомлювався так, що, добравшись додому, не міг навіть якийсь час присвятити собі, на фірмі вважали, що результати моєї роботи були незадовільними.

Експерт-психолог. Так, зрозуміло. Спілкування з шефом принесло лише неприємності. Він ставився до вас, як до комахи. Чому ж ви не покинули цю роботу?

Грегор Замза. Я вимушений працювати в цій фірмі, щоб віддати борги мого батька. 5 років тому він збанкрутував. Тепер він старий, не працює, мені приходится утримувати всю нашу родину.

Експерт-психолог. І за постійними турботами про матеріальний добробут сім'ї ви не помітили, як перетворилися на комаху...

Слайд
№5

Експерт-юрист. Що ви можете розповісти про вашу сім'ю?

Грегор Замза. О, у нас дуже дружна родина! Батько, матір і сестра Грета. Я їх всіх дуже люблю, особливо сестру.

Експерт-юрист. Що вони роблять, чим займаються, чи ще хтось, крім вас, працює?

Грегор Замза. Та що ви! Вони не можуть. Батько старий, мати хвора, сестра ще мала.

Експерт-юрист. Чи вистачало коштів на утримання сім'ї?

Грегор Замза. Так, я робив все, щоб достойно утримувати нашу родину. Ми жили у двоповерховому будинку, наймали двох служниць.

Експерт-юрист. Так, дійсно, ви люблячий син, дуже відповідальна людина. Чи ви одружені?

Грегор Замза. Ні. Якось не вистачало часу на особисте життя, та й коштів поки що не вистачить, щоб утримувати ще й власну сім'ю.

Експерт-юрист. Тобто ви приносите себе в жертву родині?

Грегор Замза. Так, але я їх так люблю і вони мене люблять. Як може бути інакше?

Ведучий. Якою була ваша перша думка, коли ви усвідомили себе комахою?

Грегор Замза. Я злякався, що не зможу встати, не встигну на потяг, мене виженуть з роботи... Хто ж тоді подбає про сім'ю?

Ведучий. Отже, не про себе і своє горе... Давайте запросимо родину нашого героя. *(Виходять)*. Розкажіть нам, що у вас сталося того фатального ранку?

Батько. Це був жах! Спочатку я подумав, що син проспав, тому і запізнився на перший потяг. Такого ніколи не було! Почав його будити – але марно!

Мати. Ми дуже злякалися. Я сказала: «Уже сорок п'ять хвилин на сьому. Хіба ти не будеш їхати?»

Грета. Я спитала: «Грегоре, тобі погано? Може, тобі щось треба?» Просили відчинити двері, але почули якісь незрозумілі звуки... Потім прийшов повірений.

Ведучий. Запрошуємо в нашу студію представника фірми – повіреного.

Слайд №6

Повірений. Я запитав у батьків, чому Грегор не поїхав вранішнім поїздом. Вони почали щось вигадувати про хворобу. Але нам, комерсантам, з ділових міркувань доводиться просто переходжувати легку недугу. Я підійшов до дверей і запитав: «Що сталося? Ви забарикадувалися у своїй кімнаті, завдаєте клопоту батькам і просто обурливо нехтуєте своїми службовими обов'язками. Прошу негайно дати мені пояснення. Це якісь дивні примхи. А ваше становище в фірмі далеко не міцне. Останнім часом ми дуже незадоволені вашою роботою». Склалося враження, що він нас має за дурнів.

Ведучий. Чому ж ви йому не повірили? Може ж людина захворіти...

Повірений. Та знаю я їх. Всі службовці – поспіль негідники. Кожний прогул викликає підозру. Коли я його нарешті побачив у тому жахливому стані, то просто пішов.

Ведучий. Ви дуже злякалися нового вигляду Грегора?

Повірений. Та ні. Я відвернувся, ледь тільки Грегор заговорив, і дивився на нього через плече. Для мене він завжди був комахою.

Експерт-психолог. Грегор принижувався перед вами, просив заступитися, не доповідати начальству, зглянутися на тяжкий матеріальний стан родини.

Повірений. Я не захотів його слухати. Я не хочу чути жодних виправдань! Він повинен тільки працювати й не порушувати дисципліну.

Експерт-психолог. Отже, ви не захотіли слухати Грегора, адже перед собою бачите не людину, а комаху, яка не має права голосу, не може сама вирішувати свою долю?

Повірений. Саме, так. Всі вони однакові.

Експерт-психолог. Доведений вашою байдужістю до відчаю, молодий Замза готовий навіть силою зупинити вас, щоб усе ж таки вмовити зглянутись на його теперішній стан. Та що може вдіяти він, комаха, проти байдужості, зневаги, презирства сильних світу цього.

Слайд
№7

Ведучий. Все ясно. Ми вас не затримуємо. А ми поговоримо з рідними Грегора. Як жили ви до цього жахливого перевтілення?

Батько. О, чудово! У нас дуже дружня родина. Кожного вечора ми збиралися за столом, спілкувалися. Я вголос читав газети, разом ми обговорювали новини.

Грета. А я грала на скрипці. Грегор так любив мене слухати, пишався мною.

Мати. Це були чарівні вечори! І все так несподівано враз змінилося...

Експерт-психолог. Чи любили ви Грегора?

Батько. Звісно. Це була моя гордість – замінив мене на службі, сплачував мої борги.

Мати. Достойно утримував родину: у нас був двоповерховий будинок, дві служниці...

Грета. Це був мій улюблений брат. Він мріяв зібрати кошти для мого навчання в консерваторії.

Експерт-лікар

Чи бачили ви, що йому дуже важко, що він працює на межі своїх сил?

Батько. Так. Але він чоловік і має утримувати сім'ю.

Експерт-юрист.

Чому не працюєте ви?

А чи могли ви хоч чимось допомогти, щоб не сталося такого лиха?... Можливо, скоротити витрати...

Батько. Це було неможливо!

Експерт-юрист. Але знайшли ж ви вихід після перевтілення. Як ви вижили?

Батько. Так, прийшлося... Це було важко. Ми змінили квартиру, взяли квартирників, та й у мене були деякі заощадження...

Мати. Я стала виконувати неважку надомну роботу, шити, відмовилася від однієї служниці...

Грета. Я теж почала працювати в крамниці і заробляти гроші. Не уявляєте, як нам важко...

Експерт-юрист. А якби ви це зробили раніше? Можливо б не сталося трагедії?

Висновок: ви ніколи його не любили – лише використовували. Вам було зручно і байдуже до його мрій і проблем. А Грегор – дійсно люблячий і відданий син. Замість того, щоб знайти достойну роботу, облаштувати власне життя, завести сім'ю, він утримував родину батька.

Ведучий. Чи змінилися ваші стосунки після перевтілення? Яку допомогу ви йому надали?

Мати. Я люблю свого сина, але не можу його бачити у такому вигляді! У мене хворе серце, я падаю в обморок...

Грета. Спочатку я носила йому їжу, давала йому молоко, але він став таким привередливим! Стала давати помий – адже цій тварюці однаково... Я звільнила його кімнату від меблів – а від виявився таким невдячним! Чіплявся за кожну річ!

Батько. Після того, як він став монстром, витримати його неможливо. Прийшлося повністю його ізолювати. Одного разу він видерся з кімнати, коли почув гру Грети, налякав квартирників. Насилу стусанами загнав його назад...

Експерт-психолог. Безперечно, у нього була єдина потреба – спілкування, любові, співчуття від близьких людей. Чого ви йому не дали...

Батько. Вам легко говорити! Ви не жили в такому кошмарі.. Та й в мене є ще одна дитина, про яку треба подбати. Хто тепер візьме її заміж?

Грета. Я любила Грегора, але цю потвору я ніколи не назву своїм братом! Якби це був він, то давно б звільнив нас від себе і всього цього жаху!..

Ведучий. Запрошуємо ще одного свідка – служницю, яка служила у панів Замза до смерті Грегора. Як помер Грегор?

Служниця. Останнім часом я бачила Грегора частіше за всіх. Мені прийшлося прибирати його кімнату, приносити йому їжу. Коли я останнього разу увійшла в його кімнату, побачила, що він припав до вікна і не рухається. Я гадала, що він навмисно лежить нерухомо, щоб викликати співчуття, бо вважала його за дуже хитрого. Я спробувала відігнати його мітлою – він не ворухнувся. Я легенько штовхнула його, уважніше приглянулася до нього... Не роздумуючи, я відчинила двері і закричала: «Гляньте-но, воно здохло! Лежить і не кивається!»

Ведучий. Як же зреагувала сім'я?

Служниця. Досить спокійно...

Мати. Ми стільки настраждалися, дивлячись на цей жах!

Грета. І скажу відверто: нам стало легше, коли скінчився цей кошмар. Не могла ця потвора бути моїм братом!

Батько. Ми так настраждалися, що вирішили відсвяткувати звільнення від жаху. Всією сім'єю ми виїхали за місто і влаштували пікнік.

Ведучий. (до Грегора). Ми багато вже почули. Ви перетворилися на монстра. Але що відчували ви у своїй душі? Чи взагалі були у вас людські почуття, думки?..

Грегор. Як не дивно, я ні а мить в думках не переставав бути людиною. Мені так не вистачало спілкування, уваги від рідних... Вважаючи мене твариною, повністю ізолювали від всього світу. А я постійно вболівав за них: ховався, щоб не вразити своїм виглядом, поривався бігти за ліками для мами, хотів почути їхню розмову, послухати музику... але виходило тільки гірше – мене ніхто не розумів! А після слів сестри я зрозумів, що не можу більше перетворювати їхнє життя на пекло. Краще смерть...

Експерт-психолог. Ми переконалися, що перебуваючи у тілі монстра, ви до кінця залишилися чуйною, шляхетною людиною, турботливим братом і сином. А ваші рідні, нажаль, - монстри у людській подобі.

Експерт-юрист. До «перевтілення» Грегор вважав себе членом суспільства, люблячим сином, братом, і раптом виявилось, що все це обман, ілюзія. Він - комаха, беспорядна істота, що зазнає поразки у боротьбі за право на життя.

Ведучий. Щоб остаточно все з'ясувати, запрошуємо в студію автора.

(Входить Франс Кафка). Складається враження, що ви самі багато чого пережили...

Франс Кафка. Я завжди відчував себе самотнім і в суспільстві, і у власній сім'ї. У мене завжди були складні стосунки з батьком, який ніколи мене не розумів, вважав невдахою. Іноді мені здавалося, він жалкував, що з чотирьох його дітей живим залишився саме я... В дитинстві постійно відчував самотність і відчуження, прагнув тепла і турботи. Все це я пізніше описав у «Листі до батька», якого він так і не прочитав!..

Ведучий. Скажіть, ви так детально описуєте перевтілення, відчуття людини в подобі комахи, наче самі все пережили?

Слайд
№9

Слайд №10

Слайд №11

Франц Кафка. Я давно відчуваю себе саме такою комахою – безсилою щось змінити і самотньою.

Ведучий. В новелі описуються цілком реальні події – і раптом ви вдаєтесь до фантастики? Навіщо це?

Франц Кафка. Я завжди був проти, щоб цей твір сприймали як фантастичний. Головне в оповіданні – не сам процес перевтілення, а те, як до того ставляться люди. Це своєрідна метафора світу і духовних процесів, які я намагався відтворити таким незвичайним способом.

Слайд №12

Ведучий. Отже, я зрозумів, що Грегору не обов'язково було перевтілюватися...

Франц Кафка. Так. Достатньо просто захворіти, стати немічним, нездатним заробляти на життя, - і ви відчуєте себе непотрібним.

Ведучий. Справді, гірко таке усвідомлювати...

Франц Кафка. Нажаль, це так. Я не вірю у те, що людина може бути щасливою. Біда чекає на кожного і тільки жде слушного моменту, щоб знищити. Людина не має найменшого шансу на волевиявлення, на зміну жалюгідного становища. Читачеві залишається тільки співчувати людині-комасі, що марно б'ється в тенетах життя.

Слайд №13

Викладач. Досить песимістична позиція... Але після II Світової війни Ваша творчість стає справжнім відкриттям для людства! А Вас було визнано пророком...

Слайд №14

Франц Кафка. Чесно кажучи, я не сподівався на те... Своему кращому другу – Максу Броду я заповідав знищити все написане мною... Він не виконав мій заповіт – видав всі мої твори. Так сталося, що три новітні модерністські течії – експресіонізм, сюрреалізм і екзистенціалізм – визнали мене своїм попередником.

Викладач. Ну що ж, для того, щоб ще раз згадати перебіг подій і проблеми твору Ф. Кафки, пропоную проглянути мультимедійну презентацію «Проблема «маленької людини» (Онлайн-платформа до підручника «Зарубіжна література. 11 кл.» авторського колективу під керівництвом Ольги Ніколенко - www.1000z.com.ua).

Викладач. Оголошує підсумки уроку, виставляються оцінки всім учасникам.

Викладач. Ви сьогодні були учасниками нашого ток-шоу, вдома ви опрацювали зміст твору. Прошу висловити ваші думки в письмовій формі (учні виконують тести і творчі завдання).